

Louise Doughty

AKLIGATVIS

~

Intelektualus ir pavergiantis trileris apie tai,
kaip vienas blogas sprendimas gali visam laikui
pakeisti jūsų gyvenimą.

~

Alma littera

Prologas

Akimirkos įtampa didėja; tvenkiasi ir didėja – tos akimirkos, kai aš suprantu, kad mes pralaimėjome. Jauna advokatė, ponja Bonard, stovi priešais mane; smulki moteris, kaip tu, be abejo, prisimeni, kaštoniniais plaukais po teismuose nešiojamu peruku, šaltų akių ir nestipraus balso. Juoda jos mantija atrodo veikiau prašmatniai nei grėsmingai. Pati ji spinduliuoja ramybe ir patikimumu. Jau dvi dienas daviau parodymus iš liudytojo vietos ir dabar jaučiuosi pavargusi, iš tiesų pavargusi. Vėliau suprasiu, kad ponja Bonard sąmoningai pasirinko kaip tik šį dienos metą. Nemažai laiko ji sugaišo anksčiau, tuoj po vidudienio, klausinėdama apie mano išsilavinimą, santuoką, laisvalaikio pomėgius. Domėjosi tiek daug skirtingų dalykų, kad iš pradžių nė neįtariau, jog ši nauja klausinėjimo kryptis svarbi. Akimirkos įtampa auga, pamažu, kol pasiekia kulminaciją.

Sieninis laikrodis teismo salės gale rodo 15.50. Oras sunkus. Visi pavargę, taip pat ir teisėjas. Man jis patinka. Kruopščiai viską žymisi bloknote, mandagiai kilsteli ranką, kai nori, kad liudytojas kalbėtų lėčiau. Dažnai šnypščiasi nosį, todėl atrodo pažeidžiamas. Jis griežtas advokatams, bet malonus prisiekusiesiems. Kai viena iš jų per priesaiką užsikirto tardama žodžius, teisėjas jai nusišypsojo, linktelėjo galva ir nuramino: „Galite neskubėti, ponja, laiko pakankamai.“ Prisiekusieji man irgi patinka. Atrinktoji jų sudėtis atrodo priimtina: šiočia tokia moterų persvara, trys juodaodžiai ir šeši azijiečiai, maždaug nuo dvidešimties iki šešiasdešimt penkerių metų. Sunku patikėti, kad tokia nepavojinga žmonių grupė galėtų

pasiųsti mane už grotų; ir dar sunkiau tuo patikėti dabar, kai jie sėdi sudribę savo vietose. Nė vienas iš jų nebesilaiko taip žvaliai, tiesiai, kaip teismo proceso pradžioje – tada atrodė gyvais veidais, kupini adrenalino dėl savo pačių svarbos. Kaip ir aš, iš pradžių jie veikiausiai nustebo, kad diena teismo salėje tokia trumpa: niekada neprasidedanti anksčiau kaip dešimtą, nusitęsianti iki ilgos priešpiečių pertraukos ir pasibaigianti ne vėliau kaip ketvirtą popiet. Bet dabar visi suprantame. Kaip tik tas visko lėtumas šitaip išsekina: procesas jau gerokai pažengęs į priekį, ir smulkmenos slegia. Prisiekusieji jaučiasi užslopinti ir ne daugiau už mane nutuokia, kur kreipia ta jauna moteris.

O kaltinamųjų suole, kurio aptvaro sienos apmuštos medžiu, už storų sutvirtinto stiklo plokščių sėdi tu – kaltinamasis mano bendrininkas. Prieš man nueinant į liudytojo vietą, abu sėdėjome greta, nors skiriami dviejų policininkų. Anksčiau man buvo patarta, kad kitiems liudytojams duodant parodymus nežvilgčiočiau į tave – mat dar labiau atrodyčiau kaip bendrininkė, taip man sakyta. Dabar, kai pati užėmiau liudytojo vietą, tu žvelgi į mane, paprastai ir be jausmo. Tavo ramus, kone tuščias žvilgsnis teikia paguodos, nes žinau, kad mintimis skatini mane išlikti tvirtą. Žinau, kad matydamas mane čia pastatytą, visiškai vieną, visų nužiūrimą ir smerkiamą, jausiesi tartum globėjas. Tiems, kurie tavęs nepažįsta, neatrodytų, kad žvelgi įdėmiai. Bet aš daug kartų esu mačiusi tą tavo tariamai abejingą žvilgsnį ir žinau, ką šiuo metu mąstai.

Aštuntojoje teismo salėje nėra jokios natūralios šviesos, ir dėl to jaučiuosi nekaip. Lubose po grotelėmis įmontuoti fluorescenciniai kvadratiniai šviestuvai, o ant sienų – balti vamzdeliai. Viskas labai sterilu, modernu ir atšiauru. Medinė sienų apkalda, atlenkiamos sėdynės su žalio audinio apmušalais – niekas nedera prie aplinkybių: gyvenimą pakeisianti drama, dėl kurios čia esame, prieš bukinančią procesinių veiksmų kasdienybę.

Apsidairau. Teismo sekretorius, sėdintis eile žemiau priešais teisėją, suglebęs, nusvirusiais pečiais. Publikai skirtoje galeri-

joje matau Suzaną – šalia grupelės studentų, atėjusių maždaug prieš valandą, ir pagyvenusios poros, sėdinčios čia nuo pat pradžios, bet, kiek žinau, niekaip nesusijusios su mūsų byla; tai tiesiog teatro mėgėjai, neišgalintys sau leisti spektaklių Vest Ende. Net Suzana, su įprastu rūpesčiu stebinti mane, kartkartėmis vis pasižiūri į laikrodėlį, nekantraudama sulaukti posėdžio pabaigos. Esant šiai bylos nagrinėjimo stadijai niekas nesitiki reikšmingesnių įvykių.

– Norėčiau sugrįžti jūsų karjere šiek tiek atgalios, – sako ponía Bonard. – Tikiuosi, neprieštarausite.

Per visą mano apklausą ji buvo skrupulingai mandagi. Bet vis tiek savo nenatūralia laikysena, veido mina ji man kelia baimę, lyg žinotų kažką be galo svarbaus, ką visi kiti dar tik išgirsime. Spėju, ji kokia dvidešimčia metų jaunesnė už mane, daugių daugiausia įpusėjusi ketvirtą dešimtį, – nedaug vyresnė už mano sūnų ir dukrą, – ir, matyt, kilo advokatūroje kaip žvaigždė.

Vienas iš prisiekusiųjų, pusamžis juodasis rožiniais marškiniais, sėdintis pačioje dešinėje, aiškiai žiovauja. Žvilgteliu į teisėją. Jo akys ryžtingos, bet vokai apsunkę. Tik mano pačios advokatas, Robertas, atrodo budrus. Šiek tiek susiraukęs iš po nuleistų vešlių baltai žilų antakių įdėmiai stebi ponią Bonard. Vėliau aš savęs paklausiu, ar šituo metu jis pagavo ką nors, iš tariamai lengvo tos moters tono užčiuopė kokią slaptą detalę.

– Tik gal teiktumėtės teismui priminti, – toliau kalba ji, – kada pirmą kartą dalyvavote Parlamento rūmų komisijos posėdyje? Prieš kiek laiko?

Neturėčiau pasijausti lengviau, bet kaipgi susilaikysi – klausimas lengvas. Ta akimirka dar neatėjo.

– Prieš ketverius metus, – atsakau užtikrintai.

Jaunoji moteris daro spektaklį dirstelėdama į savo užrašus.

– Tai buvo Bendruomenių rūmų specialusis komitetas dėl...

– Ne, – pertraukiu, – iš tiesų tai buvo Lordų rūmų nuolatinis komitetas. – Šiuo požiūriu aš rami. – Nuolatinį komitetą jau nebėra, bet tuo metu Lordų rūmai tokių turėjo keturis, visi aprėpdavo skirtingas visuomenės gyvenimo sritis. Aš kalbėjau

nuolatiniam Mokslo komitete, pateikiau naujausius pasiekimus kompiuteriu aiškinantis sekas genomo kartografijoje.

Ji nukerta mane:

– Bet jūs anksčiau dirbote visu etatu Boforto institute, kaip suprantu, prieš tapdama laisvai samdoma mokslo darbuotoja? Tame... ee... Boforto genomo tyrimų institute. Toks, man regis, visas jo pavadinimas...

Šis patikslinimas, visai neišplaukiantis iš reikalo esmės, mirksnį mane sutrikdo.

– Taip, taip, aštuonerius metus aš ten dirbau visu etatu, o paskui sutrumpinau oficialias savo darbo valandas iki dviejų dienų per savaitę ir pradėjau eiti konsultantės pareigas, tada...

– Tai vienas prestižiškiausių mokslo institutų šalyje, tiesa?

– Na, su tokiais pat Kembridže ir Glazge, turbūt taip, savo srityje aš buvau labai...

– Ar galite teismui pasakyti, kur yra Boforto institutas?

– Karolio II gatvėje.

– Ji lygiagreti su Pal Malu, jeigu neklustu, ir tęsiasi iki Šventojo Jokūbo parko?

– Taip.

– Ten yra nemažai institutų, tiesa? Institutų, privačių klubų, mokslo bibliotekų... – ji žvilgteli į prisiekusiuosius ir vos šypteli. – Valdžios koridorių, panašių dalykų...

– Aš ne... aš...

– Atleiskite, kiek laiko dirbote Boforto institute?

Nepajėgiu suturėti į balsą įsismelkiančios irzlumo gaidelės, nors ir dėl to buvau perspėta:

– Ir tebedirbu. Bet visu etatu – aštuonerius metus.

– Ak taip, atleiskite, jūs jau tai minėjote. Ir tuos aštuonerius metus kasdien važinėjote į darbą ir namo autobusu ir metro?

– Dažniausiai metro, tiesa.

– Nuo Pikadilio keliaudavote pėsčiomis?

– Nuo Pikadilio metro stoties – paprastai taip.

– O per pietus, kavos pertraukėles ten užtektinai vietų, kur galima pavalgyti? Po darbo – alinių ir taip toliau?

Kaltinimo šalies atstovė, ponios Prais, tyliai atsidūsta ir pradeda kelti ranką. Teisėjas pro akinių viršų pažvelgia į jaunąją advokatę ir ši atsakydama kilsteli ranką.

– Atleiskite man, milorde, jau einu prie pabaigos, taip...

Milorde. Mano ankstesnė baudžiamojo teismo salių patirtis apsiribojo tik televizijos dramomis, ir aš tikėjausi „jūsų prakilnybe“. Bet čia – Senasis Beilis. Todėl į vyrą teisėją kreipiamasi „lorde“, o į moterį – „ledi“. Iš anksto buvau perspėta, kad perukai ir ceremoningi epitetai, kuriais žmonės kreipiasi vienas į kitą, gali pasirodyti keisti arba bauginantys. Bet perukai ir slėpiningos kreipimosi formos man visai neatrodo bauginantys – veikiau jau komiški. Labiausiai drąsą atima ta visa biurokratija: tarškinantis mašinėlė stenografininkas, nešiojamieji kompiuteriai, mikrofonai, mintis, kad visos tos laikmenos apie mane sulig kiekvienu tariamu žodžiu vis kaupiasi, – itin gniuždanti visų tų procedūrų kankynė. Štai kas mane baugina. Verčia jaustis kaip lauko pelę, įstrigusią tarp milžiniškų derlių imančio kombaino geležčių. Šitaip jaučiuosi, nors ir turiu būti tiek pat gerai pasiruošusi kaip ir bet kuris kitas liudytojas. Tuo pasirūpino mano vyras. Nusamdė geriausią advokatą, kuriam moka po keturis šimtus svarų už valandą, kad mane parengtų. Didumą laiko prisimenu, kad atsakinėdama į klausimus turiu žiūrėti į prisiekusiuosius, o ne instinktyviai dirsčioti į advokatą. Įsidėmėjau patarimą, kad lengviausias būdas tą prisiminti – laikyti pėdas suglaustas taip, kad jų nykščiai rodytų į prisiekusiuosius. Stovėjau tiesi, išlikau rami, užmegzdavau akių kontaktą. Visa mano komanda sutarė, kad laikiausi labai gerai.

Pripažinusi teisėjo autoritetą, advokatė vėl perkelia žvilgsnį į mane.

– Taigi, jei susumuotume, dirbote arba lankydavotės Vestminsterio rajone kiek – apie dvylika metų? Ilgiau?

– Galbūt ilgiau, – atsakau, ir akimirkos įtampa pradeda augti – didžiulis nerimo jausmas kažkur giliai manyje pasireiškia maudimu paširdžiuos. Atpažįstu, nors jis mane ir trikdo.

– Vadinasi, – taria ji jau lėčiau ir švelnesniu balsu, – būtų teisinga sakyti, kad per visą važinėjimą ten ir atgal, vaikščiojimą nuo metro stoties, pietų valandas ir taip toliau esate gerai susipažinusi su ta miesto dalimi?

Įtampa didėja. Alsuoju vis giliau. Juntu krūtinę kilsuojant vis tankiau, iš pradžių nepastebimai, bet kuo labiau stengiuosi susitvardyti, tuo aiškiau tai matyti. Atmosfera teismo salėje tirštėja. Visi tai jaučia. Teisėjas įbedęs į mane akis. Ar tik taip įsivaizduoju, ar prisiekusysis rožiniais marškiniais mano regos lauko periferijoje atsisėdo šiek tiek tiesiau ir palinko į priekį? Viskas iškart: nebedrįstu žiūrėti tiesiai į prisiekusiuosius; nebedrįstu žiūrėti į tave, sėdintį kaltinamųjų suole.

Linktelio, nes staiga nebepajėgiu kalbėti. Suvokiu, kad nuo padažnėjusio kvėpavimo po kelių sekundžių man pasireikš deguonies perteklius. Suvokiu tai, nors anksčiau man niekada taip neatsitikdavo.

Advokatės balsas tylus ir suktas.

– Jūs pažįstate parduotuves, kavines...

Prakaito lašai dilgsi man sprandą. Spaudžia viršugalvį. Advokatė padaro pauzę. Mat pastebėjo mano nerimą ir nori, kad žinočiau teisingai atspėjusi, kur link ji kreipia tais savo klausimais. Ir ji žino, kad aš žinau.

– Siauras šalutines gatveles... – ji vėl padaro pauzę. – Atkampius akligatvius...

Štai ta akimirka. Akimirka, kai viskas su trenksmu sugriūva. Aš tai žinau, ir tu kaltinamųjų suole taip pat žinai, nes paslėpei galvą tarp rankų. Mudu abu žinome, kad netrukus neteksime visko – mūsų santuokos žlugusios, karjeros baigtos, aš pradedau savo sūnaus ir dukters pagarbą ir, negana to, ant kortos pastatyta mudviejų laisvė. Iš visko, dėl ko dirbome, ką stengėmės apsaugoti, netrukus liks vien griuvėsiai.

Dabar aš atvirai alsuoju pernelyg tankiai: ryju orą dideliais, giliais gurkšniais. Mano advokatas, vargšas Robertas, suglumęs ir išsigandęs spokso į mane. Prieš bylos nagrinėjimą kaltinimo šalis atskleidė savo puolimo liniją ir nei įžanginėje prokuroro

kalboje, nei jo iškviestų liudytojų parodymuose nebuvo nieko netikėta. Bet dabar aš stoviu priešais tavo advokatę, atstovaujančią gynybos šaliai, o juk tavo ir mano gynėjai sudarę susitarimą. Kas gi vyksta? Matau Robertą mąstant. Jis žiūri į mane, ir iš jo veido išskaitau: „Kažko ta moteris man nepasakė.“ Ne-numano, kas artėja, tik suvokia to nežinantis. Turbūt tai kiekvieno advokato košmaras, kai aplinkybės užklumpa iš anksto nepasiruošusį.

Žemiau liudytojų pakylęs, prie stalų arčiausiai manęs, sėdi kaltinimo šalies komanda ir taip pat žvelgia į mane: valstybei atstovaujanti teisininkė ir jos padėjėja, prie stalo už jų – moteris iš Valstybinės prokuratūros, už šios prie dar vienos stalų eilės – vyresnysis tyrėjas iš sostinės policijos, bylos tyrėjas ir atsakingas už daiktinius įrodymus pareigūnas. Dar toliau, prie durų, invalido vežimėlyje sėdi aukos tėvas ir paskirta jam prižiūrėti šeimos rūpybos pareigūnė. Šios dramos personažai man tiek pat gerai žinomi kaip ir sava šeima. Visų akys įsmeigtos į mane – visų, meile mano, išskyrus tave. Tu jau nebežiūri į mane.

– Jums žinoma, tiesa... – toliau varo ponias Bonard tuo savo šilkiniu, suktu balsu, – atkampi vieta tarp namų, pavadinimu Obelų akligatvis?

Aš užsimerkiu – labai iš lėto, lyg nuleisčiau žaliuzes nuo viso ankstesnio savo gyvenimo iki šios akimirkos. Salėje – nė garso, paskui kažkas ant suolų priešais mane sušiūruoja padais. Advokatė dėl įspūdžio vėl padaro pauzę. Žino, kad sekundę ar dvi liksiu užsimerkusi, kol visa tai įsisąmoninsiu, pasistengsiu sutramdyti savo trūkčiojantį alsavimą ir laimėti dar kelias sekundes. Bet laikas išslydo tartum vanduo pro pirštus ir jo nė kiek nebeliko, nė akimirkos: jis baigėsi.

PIRMA DALIS

X ir Y

Jeigu reikėtų papasakoti, nuo ko viskas prasidėjo, tai iš tikrųjų prasidėjo dusyk. Prasidėjo tą šaltą kovo dieną Vestminsterio rūmų Švč. Mergelės Marijos koplyčios kriptoje, po skandintų, spingintų ant laužo ir visaip kitaip kankintų šventųjų atvaizdais. Prasidėjo tą naktį, kai atsikėliau iš lovos ketvirtą valandą paryčiui. Po teisybei, nesu kamuojama nemigos. Niekada naktis po nakties nesiblaškydavau ir nesivartydavau lovoje negalėdama užmigti. Niekada savaičių savaites nevaikščiodavau nuo išsekimo apdėjusi kaip kokiam klaidžiam ūke, papilkėjusiu veidu ir atsargiai statydama kojas. Kartkartėmis pasitaiko, kad staiga ir be priežasties prabundu – taip atsitiko ir tą naktį. Mano akys ūmai prasimerkė, o į protą sugrįžo sąmonė. „Viešpatie, – pagalvojau, – tai įvyko...“ Permaščiau, kas įvyko, ir kaskart, kai permąstydavau iš naujo, tai atrodydavo vis absurdiškiau. Vangiai persiverčiau po pūkine antklode, užsimerkiau ir tuoj pat vėl atsimerkiau – žinojau, kad bent valandą miegas negrįš. Savęs pažinimas – vienas iš pagrindinių privalumų senstant. Tai mūsų paguodos prizas.

Tokią valandą nėra proto šviesumo nei įžvalgos. Mintys mums be atvangos tik maišosi ir maišosi, viena už kitą painesnės ir raizgesnės. Tad aš atsikėliau.

Mano vyras kietai miegojo, girdėjau šiurkštų, švokščiantį jo alsavimą. „Naktį vyrai gali nugrimzti į vegetacinę būklę, – kadaise man pasakė Suzana. – Toks reiškinys medicinoje gerai žinomas.“

Taigi atsikėliau ir išsmukau iš lovos. Nuo šalčio kambaryje žvarbo oda, todėl nuo durų kablį nusitraukiau storą minkštą

chalatą ir, prisiminusi, kad šlepetes palikau vonios kambaryje, tyliai uždariau paskui save duris, nes nenorėjau pažadinti savo vyro, žmogaus, kurį myliu.

Tokią valandą nėra proto aiškumo ar įžvalgos, bet dar lieka kompiuteris. Manasis yra mansardoje, kambaryje nuožulnionimis lubomis viename gale ir su stiklinėmis durimis į mažutį ornamentinių turėklų balkoną su vaizdu į sodą – kitame. Mudu su vyru kiekvienas turime po darbo kambarį. Esame viena iš tokių porų. Mano kambaryje ant sienos plakatas su pavaizduota dviguba spirale, o ant grindų marokietiškas kilimas ir moliinis dubuo popieriaus sąvaržėlėms, sūnaus man nužiestas, kai buvo šešerių. Kampe – stirta žurnalų „Science“, aukštumo sulig mano rašomuoju stalu. Laikau ją kampe, kad nenuvirstų. Vyro kambaryje rašomasis stalas stikliniu viršumi, į sieną įleistos baltos lentynos ir vienintelė ant sienos už kompiuterio kabanti nespalsvota San Fransisko tramvajaus nuotrauka maždaug iš 1936 metų bukmedžio rėmeliuose. Jo darbas neturi nieko bendra su tramvajais, mat mano vyras – pelių genetinių anomalijų specialistas, bet turėti ant sienos pelės nuotrauką trokšta ne labiau nei pliušinį peliuką ant savo fotelio. Jo kompiuteris – paprastas stačiakampis be laidų. Parkerius ir kitus rašomuosius reikmenis jis laiko stalčiukų bloke po stalviršiu. Jo žinynai sustatyti lentynoje abėcėlės tvarka.

Kaži kodėl smagu įsijungti kompiuterį vidury nakties; tylus užesys, silpnas melsvas švytėjimas patamsyje – jausmas ir atmosfera tokie, kad darai tai, ko kiti žmonės šiuo metu nedaro, ir nė aš pati neturėčiau daryti. Įjungusi kompiuterį, nuėjau prie tepalinio radiatoriaus pasieniui – paprastai darbo valandomis namie būnu viena pati ir čia, viršuje, turiu nuosavą šildytuvą. Spragtelėjau jungiklį iki padalos „žema“ ir, tepalui pradėjus viduje kaisti, iš radiatoriaus pasigirdo treškesiai ir cypesiai. Sugrižau prie rašomojo stalo, atsisėdau į juodą odinį krėslą ir atidariau naują dokumentą.

Brangusis X,

dabar trečia valanda nakties, mano vyras apačioje miega, o aš sėdžiu mansardoje ir rašau tau laišką – žmogui, kurį sutikau tik sykį ir beveik tikrai daugiau niekada nesutiksiu. Suprantu, šiek tiek keista rašyti laišką, kuris niekada nebus perskaitytas, bet vienintelis asmuo, su kuriuo kada nors galėsiu pasikalbėti apie tave, esi tu.

X. Man patinka, kad iš esmės tai genetinė apgrąža – X chromosoma, kaip, esu tikra, tu žinai, reiškia moterišką lytį. O Y lemia tai, kad senstant jums apie ausis želia daugiau plaukų ir jūs taip pat galite būti linkę neskirti raudonos ir žalios spalvų, kaip pasitaiko nemažai vyrų. Yra ir dar kai kas malonaus, ypač turint omeny, kur mes šiandien anksčiau buvome. Šiąnakt, kaip tik dabar, visur esama sinergijos. Viskas man patinka.

Mano mokslinių tyrimų sritis – baltymų sekų nustatymas, ir tai įprotis, kurį sunku nutraukti. Jis trunka visą likusį tavo gyvenimą – šiuo atžvilgiu mokslas artimas religijai. Kai po doktorantūros pradėjau savąsias studijas, visur matydavau chromosomas: varvančiuose lango stiklu lietaus dryžiuose, išsidraikančiose lėktuvo paliktų garų juostose.

X – tiek daug kur pritaikomas, brangusis mano X: nuo filmų suaugusiesiems, žymimų trimis X, iki nekalčiausių bučinio ženkliukų, kuriais pasirašo vaikas gimtadienio atviruke. Kai mano sūnus buvo šešerių ar apie tiek, išmargindavo dėl manęs iksais visus atvirukus, link krašto juos vis mažindamas ir mažindamas, lyg norėtų parodyti, kad atviruke niekaip nepakaks iksų pavaizduoti, kiek jų daug yra pasaulyje.

Tu nežinai mano vardo, ir neketinu tau jo atskleisti, bet jis prasideda Y – ir tai dar viena priežastis, kodėl man patinka tave žymėti X. Sunku atsikratyti jausmo, kad sužinojusi tavo vardą nusivilčiau. Galbūt Greihamas? Kevinas? Džimas? X – geriau. Šitaip mes galime daryti bet ką.

Šioje laiško vietoje nusprendžiau, kad man reikia į tualetą, tad išėjau iš kambario ir sugrįžau prie kompiuterio po dviejų minučių.

Čia turėjau padaryti pertrauką. Man pasivaideno, kad kažką išgirdau apačioje. Mano vyras naktį dažnai keliai į tualetą – kuriam vyrui po penkiasdešimties taip nebūna? Bet atsargumas buvo nereikalingas. Net jeigu jis atsibustų ir pamatytų, kad manęs nėra šalia, nenustebtų aptikęs mane čia, viršuje, prie kompiuterio. Visada buvau ne kažin kokia miegalė. Štai kodėl tiek daug pasiečiau. Kai kurie geriausi mano straipsniai buvo parašyti trečią valandą paryčiui.

Jis geras žmogus, tas mano vyras, stambus, plinkantis. Mūsų sūnui ir dukteriai abiem arti trisdešimtys. Duktė gyvena Lidse, irgi mokslininkė, nors ne mano srities, jos specialybė – hematologija. Sūnus šiuo metu gyvena Mančesteryje, kaip jis sako, dėl muzikinės scenos. Mat pats rašo dainas. Manau, jis gana talentingas, – žinoma, aš jo motina, – bet galbūt dar ne visai atrado savo pašaukimą. Galimas daiktas, jam sunkoka, kad turi seserį, siekiančią akademinės karjeros, – juk ji jaunesnė už jį, nors ir nedaug. Aš pradėjau jos lauktis, kai jam buvo vos šeši mėnesiai.

Bet įtariu, kad tavęs nedomina mano šeiminis gyvenimas, kaip manęs – tavasis. Aišku, mačiau ant tavo piršto storą auksinį sutuoktuvių žiedą, ir tu pastebėjai mane tai pastebėjus. Trumpi žvilgsniai, kuriais tuomet apsimainėme, reiškė, kad supratome nerašytas taisykles dėl to, ką netrukus padarysime. Išivaizduoju tave patogiam priemiesčio name kaip ir manasis, tavo žmoną, vieną iš tų lieknų patrauklių moterų, iš pažiūros jaunesnę nei iš tikrųjų, tvarkingą ir dalykišką, veikiausiai blondinę. Spėju, trys vaikai, du berniukai ir viena mergaitė – tavoji numylėtinė? Visa tai prielaidos, bet esu mokslininkė, kaip tau jau paaiškinau, tad kelti prielaidas – mano darbas. Iš empirinio tavęs pažinimo žinau tik vieną vienintelį dalyką: mylėtis su tavimi – tarsi būti ryjamai vilko.

Nors šildytuvas buvo nustatytas mažiausiu pajėgumu, kambarys greitai įšilo ir minkštai pamuštame odiniame krėsle mane pradėjo imti miegas. Rašiau jau beveik valandą, kartu ir redaguodama. Galva man apsunko, pavargau nuo tiesaus sėdėjimo ir nuo savo sardoniško tono. Permečiau akimis laišką, šen bei ten kai kuriuos sakinius suglaudinau pastebėjusi, kad poroje vietų buvau ne visai atvira. Pirmojoje – nedidelis melas, viena iš tų smulkmenėlių, kuriomis mėgini save mitologizuoti, sumenkindama ar perdėdama kai kurias detales, tartum stenografine forma kam nors pasiaiškinti. Tikslas yra veikiau glaustumas, o ne apgaulė. Tai buvo tas sakinytis, kur tvirtinau savo geriausius straipsnius rašanti trečią valandą paryčiui. Taip nėra. Tiesa, kartais aš atsikeliu ir dirbu naktį, bet niekada tokiu metu nesu parašiusi geriausio darbo. Geriausias mano tekstas sukuriamas apie dešimtą ryto, tuoj po pusryčių: mandarinų marmelado ant skrebučio ir labai didelio puodelio juodos kavos. Kita vieta, kur parašiau ne visai tiesą, žinoma, buvo rimtesnė. Tas fragmentas, kur paminėjau savo sūnų.

Uždariau laišką, failą pavadinusi „Failų santrumpos 3“. Pasakui paslėpiau jį aplanke pavadinimu „Laiškų registras“. Palikau sau mirksnį iš šalies pasižiūrėti į save, atliekančią šią gudrybę, – kaip tuomet koplyčioje, kai pasidažiau lūpas. Atsilošiau krėsle ir užsimerkiau. Nors lauke tebebuvo tamsu, girdėjau tylų čirenimą ir čiulbesius – optimistinę prieš brėkšmą medžiuose besirąžančių ir plasnojančių paukštukų uvertiūrą. Tai buvo viena iš priežasčių, kodėl persikėlėme į priemiestį, – tas mažučio choro pypsėjimas, nors per kelias savaites jis mane pradėjo tiek pat erzinti, kiek anksčiau patiko.

Vienas kartas į šalį, tik tiek. Jokios žalos nepadaryta. Epizodas. Moksle mes priimame nukrypimus. Tik nukrypimams vis kartojantis stabtelime ir mėginame įžvelgti jų dėsningumą. Bet viso mokslo esmę ir sudaro netikrumas, susitaikymas su anomalijomis. Būtent anomalijos mus sukuria, žr. aksiomą *išimtis tik patvirtina taisyklę*. Jeigu nėra taisyklės, negalėtų būti ir išimties. Štai ką anksčiau šiandien bandžiau paaiškinti specialiajam komitetui.